

DE BEVRIJDINGSZEGELS ALBERT I MET HELM

UITGIFTE 1919-1920

BELGIË 165 – 178

Deel 2

RUDY DE VOS, 2006

Een samenvatting van de studies vanuit de Studiekring Koning met Helm (SKH) en de Koninklijke Filatelistische Klub van Leuven (KFKL) – 1996-2006.

Plaatnr.	Zegelnr	Omschrijving
1	1	Kleurstip op de rechterkant van de neus.
1	7	Kleurvlek onder de laatste letter van Belgique.
1	85	Kleurvlek naast de rechter kaderlijn (ter hoogte van de oorlel).
4	18	Vlek onder en aan de letter L van Belgique.
4	32	Vlek boven de rechter helmrand.
4 & 10	75	Lange bleke vlek naast de rechter kader (ter hoogte van Belgique).
6	6	Vlek schuin boven het rechter oog.
6	35	Kleurvlekje op de rechter militaire streep.
8	59	Lichte vlek op de kin.
8	88	Vlek naast de rechter mondhoek.
8	92	Zwarte krul aan het rechter oor.
10	86	Vlek op het rechter bovendeel van de helm.
10	89	Vlek schuin boven de laatste letter E van Belgique.
12	13	Vlek op het rechterkant van de helm.
12	16	Donkere vlek in de rechter kader (ter hoogte van het cijfer 8).
12	35	Krul boven de letter U van Belgique.
13	44	Lange vlek aan de bovenste kaderlijn van het waardecijfer.
13	59	Punt in het rechter oog.

Tabel 8

3.6.3. De 5 centiemwaarde (nr. 167).

Er werd hoofdzakelijk gewerkt volgens methode b: de in de bestaande literatuur beschreven variëteiten werden op één volledig vel per plaatnummer en op enkele veldelen nagekeken. Vijf andere beschreven verschillen, zonder vermelding van het zegelnummer, werden niet gecontroleerd. Tabel 9 geeft een volledige omschrijving. In foto 12 werden ze weergegeven. (23)

V1

V2

(20) A Study of the "Roi Casqué" Issue of 1919-20, based on a study by the Circle – H.C. Armstrong – Belgian Study Circle, Engeland – 1958.

(21) Twee vellen – waarde 2 centiem – nader bekeken – R. De Vos – SKH jaargang II – nr. 3 – juni 1997.

V3

V4

Foto 12

Variëteit	Zegelnr.	Omschrijving
V1	92	Twee gekleurde lijnen in het bolletje van het cijfer 5 (d.i. V1 in de OBC).
V2	57	Litteken op de kin (d.i. V2 in de OBC).
V3	91	Kort streepje op het neusbeen.
V4	96	Kleurstip in het bolletje van cijfer 5.

Tabel 9

3.6.4. De 10 centiemwaarde (nr. 168A).

Voor dit onderzoek, dat in meerdere stappen werd uitgevoerd, werden 30 vellen gebruikt. Er werd gewerkt volgens twee methodes: b en c. Van de 8 variëteitenbeschrijvingen die in de literatuur werden beschreven, bleven er uiteindelijk 4 behouden. De volledige beschrijving werd in tabel 10 opgenomen. Op foto 13 werden deze variëteiten getekend. Na vergelijking van anders gedrukte details op zegels van verschillende vellen werden geen verdere overeenkomsten gevonden. **(24)**

Variëteit	Zegelnr.	Omschrijving	Plaatnummer Depotstempel
V1	9	Dunne schuine streep die van de rand boven de letter G van Belgique door de letter I tot aan de letter Q loopt.	1 - depot A en B
V2	7	Fijne streep aan de onderkant van de onderlip.	2 - depot A en B
V3	10	Fijne streep vanaf de rechterkant van de neus.	4 - depot A en B
V4	13	Fijne schuine lijn die van het midden van de helmrand over de linkerwang loopt.	5 - depot A

Tabel 10

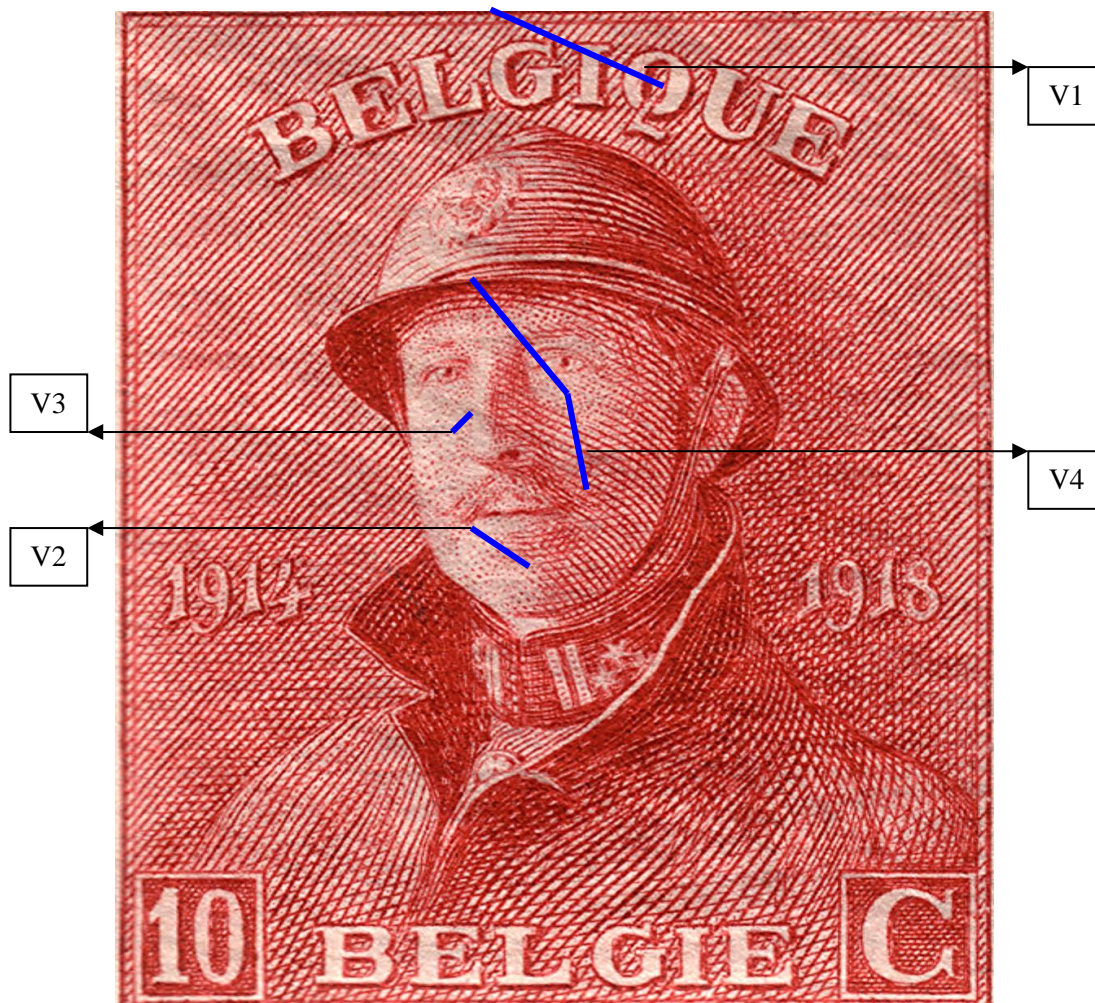

Foto 13

3.6.5. De 15 centiemwaarde (nr. 169A).

Op twee vellen met plaatnummer 2 en depotstempel B, alsook op een vel met plaatnummer 5 en beide depotstempels, werden geen overeenkomstige onvolmaaktheden gevonden (methode c), zodat enkele van de door H.C. Amstrong beschreven variëteiten niet konden worden bevestigd. **(20)(25)**

3.6.6. De 20 centiemwaarde (nr. 170).

De in de bestaande literatuur beschreven variëteiten werden op enkele veldelen nagekeken (methode a). Van de zes verschillen vonden we er totnogtoe vier terug. Tabel 11 geeft een volledige omschrijving. Op foto 14 werd V1 weergegeven; V2-V4 aangeduid. **(26)**

(22) Variëteiten op de 2-centiem waarde: waar trekt men de grens – R. De Vos – SKH jaargang IV – nr. 2 – februari 1999.

(23) De waarde 5 centiem – de variëteiten – G. Jorion & M. Noel – SKH jaargang III – nr. 4 – augustus 1998.

(24) De kleine vellen met waarde 10 centiem: iets over variëteiten – R. De Vos – SKH jaargang IV – nr. 4 – augustus 1999.

(25) Niet gepubliceerde informatie – R. De Vos.

(26) Niet gepubliceerd onderzoek – R. De Vos.

Variëteit	Zegelnr.	Omschrijving	Plaatnummer
V1	23, 38, 73 en 78	Bijgewerkte kaderlijn linksboven.	1 & 2
V2	57	Verticale gebogen lijn naast de rechter mondhoek.	1 & 2
V3	2	Lijn door de bovenkader en de letter L tot het center van de helm.	2
V4	81	Kort lijntje door de rechter wenkbrauw.	2

Tabel 11

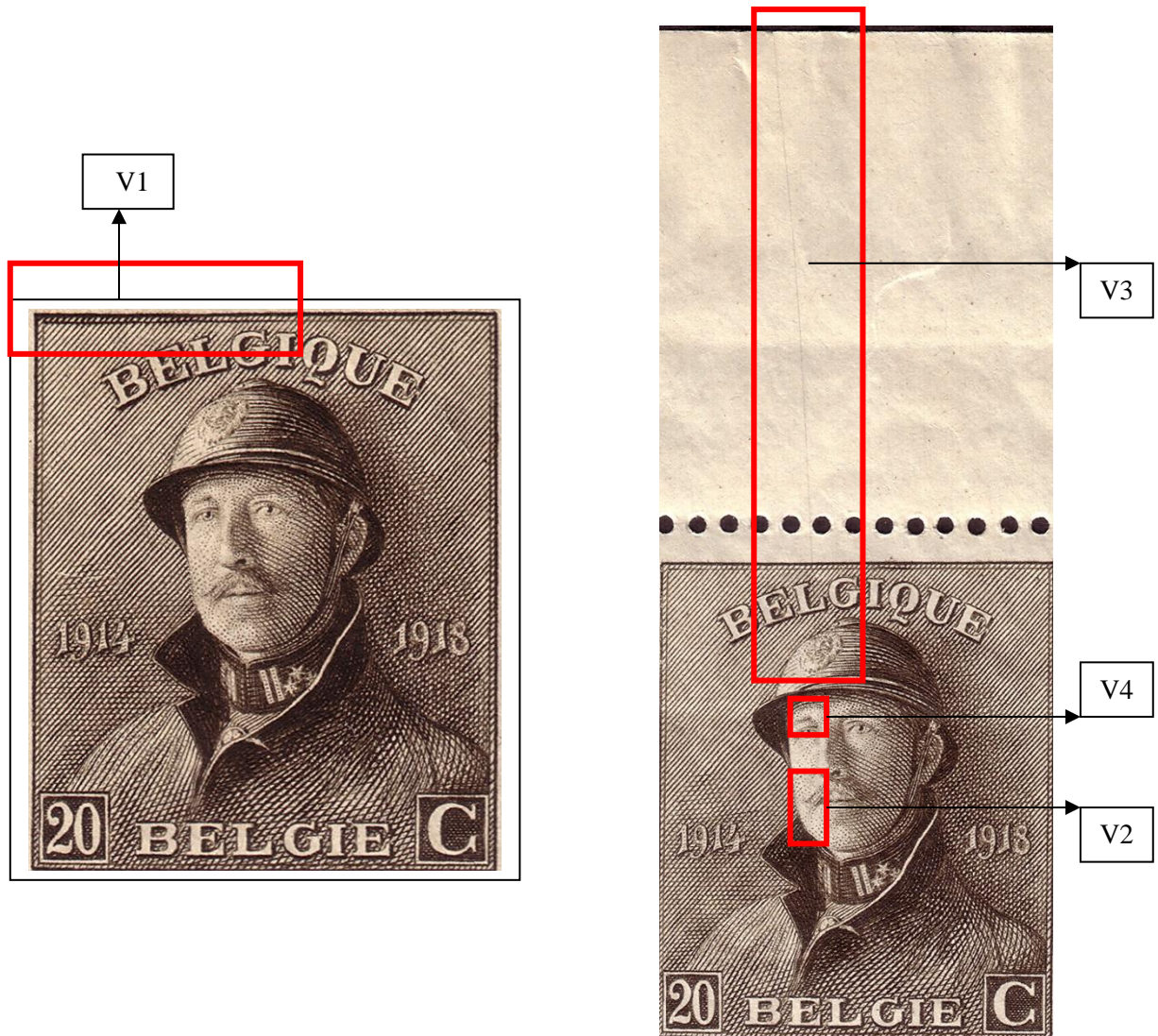

Foto 14

3.6.7. De 25 centiemwaarde (nr. 171).

Methode c: voor één vel per plaatnummer werd een verschillenlijst opgemaakt. Ze werden eveneens op uitvergrootte zegelbeelden aangeduid. De verschillen werden vergeleken met de zegels op een andere vellen. De overeenkomsten zijn variëteiten die tot verschillende categorieën behoren.

Een deel van de variëteiten komen voor op alle onderzochte vellen en veldelen. In deze categorie treft men eveneens de officiële variëteit in een blok van 25 zegels aan: op zegels 5, 10, 55 en 60 bevindt zich “wit punt op kraag”. Echter, zegel 55 is in die zin speciaal omdat deze zegel op plaat 1 één extra en op plaat 2 twee bijkomende variëteiten bevat: twee gebogen lijntjes naast de rechter kaderlijn (ter hoogte van het oor) en verticale lijn in de linkerbovenhoek. In totaal werden er 14 verschillende variëteiten gevonden waarvan sommige, weliswaar klein, door het grote contrast duidelijk zichtbaar zijn. Foto 15 toont de variëteit op zegels 55 en 60.

Voor plaatnummer 1 werd geen volledige lijst gemaakt, omdat naast één volledig vel, slechts een onderste velhelft en enkele veldelen beschikbaar waren.

De drie kenmerken van variëteit op zegel 55 (foto in het midden ook op zegels 1, 10 en 60).

Foto 15

Voor plaatnummer 2 werden er 27 items weerhouden, waarvan enkele zeker het vermelden waard zijn. De beschrijving ervan vindt men in tabel 12. Op foto 16 werden deze variëteiten getekend. (26)

Zegelnr	Omschrijving
30	Twee vlekken onder de rechter helmrand.
43	Vlek naast de linker kader (ter hoogte van de onderkant van letter B van Belgique).
45	Vlek naast de rechterkader ter hoogte van de bovenkant van het oor).
47	Twee gebogen lijntjes op de bovenkader (rechter hoek).
67	Punt links van de neus.
74	Vlekje schuin boven de letter B van Belgique.
84	Punt in de letter G van Belgique.
85	Streepje op de rechter kant van de kin.
95	Punt in de rechter mondhoek.

Tabel 12

(26) De Bevrijdingszegels: 25 centiemmen – R. De Vos – KFKL jaargang II – nr. 6 – juni 2001.

(27) Niet gepubliceerde informatie – R. De Vos.

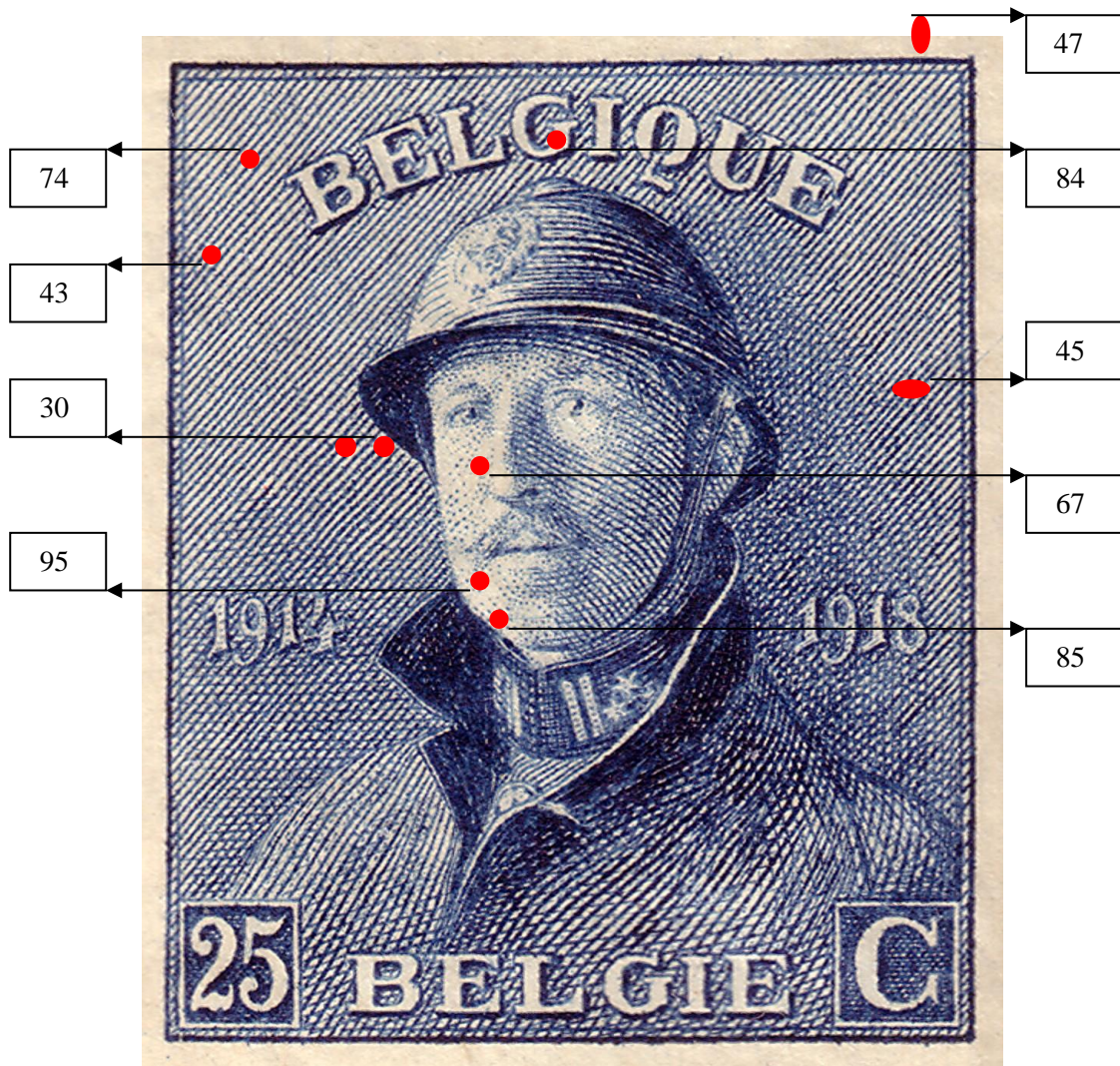

Foto 16

3.6.7. De 35 centiemwaarde (nr. 172).

Van de afwijkende details op de zegels in een onderste veldeel (51-100) werd een beschrijvende lijst gemaakt en deze details werden op foto's aangeduid (methode c). Dit werd later niet vergeleken met de zegels van een identiek veldeel of van een volledig vel. (27)

3.6.7. De 40 centiemwaarde (nr. 173).

In de literatuur vonden we onder de noemer van variëteiten op de Bevrijdingszegels volgende omschrijving zonder vermelding van het zegelnummer: "kleurstip op het aangezicht naast het rechteroog". Dit afwijkend detail werd bij toeval ontdekt (methode a) op zegel 53 in een blok van 8 zegels, later identiek op een losse zegel (foto 17). (20)(28)

(28) Eén van de zovele onvolmaaktheden of een variëteit – R. De Vos - KFKL jaargang II – nr. 7 – september 2001.
 (29) Variëteit op zegel nr. 174, 50 ct, bruin "Koning met Helm" – R. Tuts & R. De Vos – KFKL jaargang IV – nr. 16 – december 2003.

Foto 17

3.6.8. De 50 centiemwaarde (nr. 174).

Wij beschikten over meerdere afzonderlijke zegels waarop zich een naar ons vermoeden een duidelijk zichtbare variëteit bevond. Na onderzoek van enkele veldelen konden we aantonen dat dit zegel 9 is in het vel. Foto 18 toont duidelijk deze “bruine streep in de “0” van het waardecijfer. (29)

Foto 18

3.6.9. Andere waarden.

Gedurende de jaren dat de SKH bestond en de jaren erna als Studiekring Albert I werd in de schoot van de vereniging geen onderzoek verricht naar variëteiten op de 10 en 15 centiem in vellen van 100 zegels, alsook op de 1, 2, 5 en 10 F waarden, zodat dit geen deel uitmaakt van dit overzicht.

3.7. Gebruik.

Bepaald werd dat de Bevrijdingszegels onbruikbaar werden voor frankering voor postaal verkeer vanaf 1 mei 1931. Sommige waarden werden reeds lang voor deze datum niet meer gebruikt.

Bij het opnemen van brieven en postwaardestukken in een verzameling is het kunnen inschatten van de juiste frankering van het grootste belang. De posttarieven geldig tijdens de gebruiksperiode van de Bevrijdingszegels werden opgenomen in tabel 13 *. (30)

Posttarieven binnenland.

Datum (vanaf)	Standaard brief	Briefkaart	Aantekenrecht	Express
01/07/1909	0,10 - <20 g	0,05	0,25	0,25
15/12/1919	0,15	0,10	0,25	0,50
01/11/1920	0,20	0,15	0,40	0,50
01/03/1921	0,20	0,15	0,50	1,00
15/11/1923	0,25	0,15	0,50	1,00
01/10/1925	0,30 - <50 g	0,15	0,50	1,00
15/01/1926	0,30	0,20	0,50	1,00
01/07/1926	0,40	0,25	1,00	1,00
01/11/1926	0,50	0,30	1,00	1,00
15/12/1927	0,60	0,35	1,50	1,75
01/12/1930	0,70	0,40	1,75	1,75
09/11/1931	0,75	0,50	1,75	1,75

Posttarieven buitenland.

Datum (vanaf)	Standaard brief	Briefkaart	Aantekenrecht	Express
Tot 1918 **	0,25	0,10	0,25	0,25
01/03/1921	0,50	0,30	0,50	1,00
01/04/1924	0,75	0,45	0,75	1,00
01/10/1925	1,00	0,60	1,00	2,00
01/07/1926	1,00	0,75	1,00	2,00
01/11/1926	1,50	0,90	1,50	3,00
01/05/1927	1,75	1,00	1,75	3,50
01/08/1941	1,75	1,00	2,25	3,50

* Referentie 2 publiceerde tarieven voor andere verrichtingen en gaf tarieven die soms afwijkend van die in bovenstaande tabel.

** Vanaf 1871 tot 1918 veranderde het tarief voortdurend, vaak van land tot land.

Prijzen in Belgische frank.

Tabel 13

4. Afstempelingen

Het samenstellen van een uitgebreide verzameling met afgestempelde zegels, zelfs met verschillende zegelwaarden dooreen, van “alle” in de gebruiksperiode werkende Belgische postkantoren is een moeilijke opdracht. Aangezien het verboden was om aan de wensen van de verzamelaars tegemoet te komen en afstempelingen op deze reeks in principe het product zijn van een “normaal postverkeer”, is het aantal zegels met een uitmuntende

(30) Een alternatieve verzameling: R-etiketten – Aanvulling 1 – R. De Vos – Loven Boven nrs. 301/309 – sept. 2002/jan. 2004.

afstempeling eerder beperkt en is het dus onlogisch dat er hedendaags zoveel competitieve afstempelingen te vinden zijn.

Sinds ongeveer 30 jaar zijn er veel zegels met valse afstempelingen: tijdens beide Wereldoorlogen verdwenen talrijke stempels en het laatste decennium zijn de reproductiemogelijkheden zo geperfectioneerd dat aanbrenge van afstempelingen kinderspel is. Het gebruik van literatuur over afstempelingen is geen overbodige luxe.(31)

Aangezien er eind mei geen strafportzegels van 5, 10 en 20 centiem beschikbaar waren, werd beslist (Dienstnota nr. 267 van 22 december 1919) dat de postkantoren, tot de volgende bevoorrading hiertoe voor ontbrekende waarden, gewone postzegels mochten gebruiken die met de stempel “T” werden ontwaard. Niettegenstaande het feit slechts deze drie waarden van de uitgifte van 1 oktober 1915 mochten worden gebruikt, werden ook andere waarden aangewend.

Ook de afstempeling “T” op de bevrijdingszegels is een product van onwettige welwillendheid, die afgeleverd werd door postbedienden en in de handel reeds in 1920 als een nieuwe uitgifte werd verkocht (foto 19). (32)

Foto 19

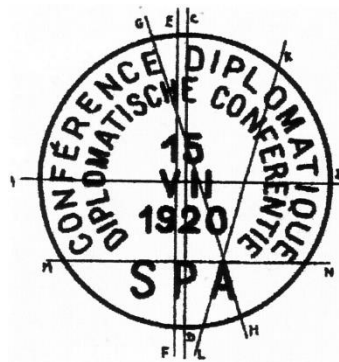

Foto 20

Een speciale plaats is voorbehouden voor de afstempeling ter gelegenheid van de Diplomatieke Conferentie die doorging te Spa van 5 t.e.m. 16 juli 1920. Deze stempel komt in drie licht verschillende uitvoeringen op de Bevrijdingszegels voor; slechts één ervan kan als echte worden gecatalogeerd (foto 20). (33)

5. Herdruk.

Door een Antwerpse handelaar werd ongeveer 3 jaar geleden de volledige reeks in de aangenomen kleuren, formaten en tanding op glanzend papier gedrukt. Alhoewel er op de achterzijde in vijf talen staat dat het een herdruk betreft, werd meermaals kritiek geuit op het feit dat op die manier de poort werd geopend voor zwendel.

(31) Les fausses oblitérations sur timbres de la serie “Roi Casqué” – Généralités – J. Depaire – SKH jaargang I – nr. 3 – juni 1996 & Bondsnieuws nr. 120 – maart 1996.

(32) Bedrieglijk gebruik van de Poststempel “T” – W. Van Riet – 1995.

(33) La Conférence Diplomatique de Spa – J. De Bast – vertaald door A. en G. Jorion SKH jaargang III – nr. 1 – november 1997.

6. Proeven.

Alhoewel dit item regelmatig ter sprake kwam gedurende de afgelopen tien jaar in de schoot van de SKH-KFKL, werd hiervan geen overzichtelijke nota gemaakt, zodat we dit hier onbehandeld laten.

7. Postwaardestukken.

Postwaardestukken vindt men in verschillende soorten. Bij de Bevrijdingszegels horen twee soorten: de postkaart en de kaartbrief.

Vier postkaarten en twee kaartbrieven werden verkocht vanaf 1 juni 1920 (document 1). De kaarten voor binnenlands en buitenlands postverkeer werden uitgevoerd in twee verschillende kleuren. In de catalogus postwaardestukken worden de postkaarten aangeduid met de nummers 62 – 65 en de kaartbrieven met de nummers 24 – 25. **(26)(34)**

- 62 Enkelvoudige gele postkaart met rode zegel van 10 centiem voor binnenlands postverkeer – oplage onbekend.
- 63 Samenhangende dubbele gele postkaart met betaald antwoord van tweemaal 10 centiem voor binnenlands postverkeer – oplage onbekend.
- 64 Enkelvoudige blauwe postkaart met rode zegel van 10 centiem voor buitenlands verkeer – oplage onbekend.
- 65 Samenhangende dubbele blauwe postkaart met betaald antwoord van tweemaal 10 centiem voor buitenlands postverkeer – oplage onbekend.
- 24 Groene kaartbrief met paarse zegel van 15 centiem voor binnenlands postverkeer – oplage 1.011.250 stuks.
- 25 Roze kaartbrief met ultramarijne zegel van 25 centiem voor buitenlands postverkeer – oplage 100.000 stuks (foto 21).

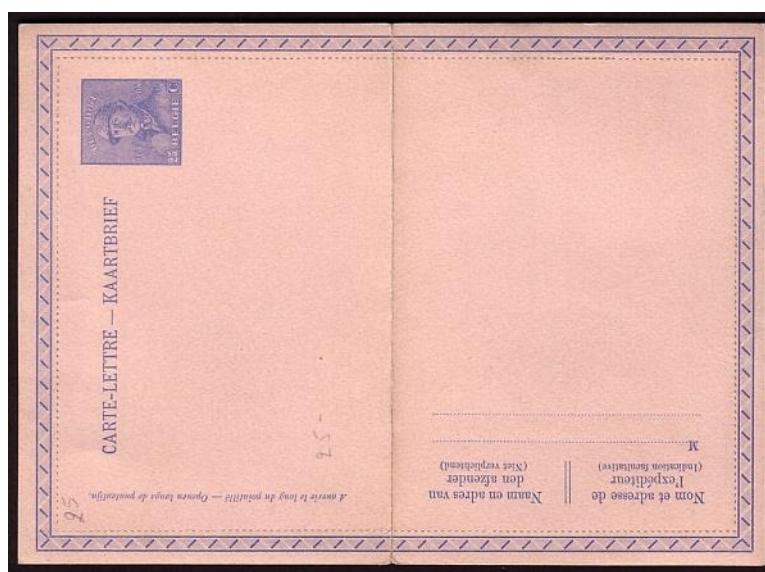

foto 21

(34) De Bevrijdingszegel: postwaardestukken –deel 1 en 2 – G.Jorion – SKH jaargang II – nr. 3 en 4 – juni en augustus 1997.